

СТАНОВИЩЕ

на

проф.д-р Симо Лазаров

за дисертацията на

Илиана Петрова Саласар

ЕВРОПЕЙСКИ ХОРЕОГРАФИ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ *ТАНЦ-ТЕРАПИЯТА*
И ПРИЛОЖЕНИЕТО Й ПРЕЗ ХХ и ХХІ век

за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**”
по специалността Музикознание и музикално изкуство,
професионално направление 8.3.Музикално и танцово изкуство
с научен ръководител проф.д.изк. Анелия Янева

Творческият натюрел на **Илиана Петрова Саласар** е отражение на нейния вътрешен мир и чувство за съзидание, ориентирано към новото. Даже и от световна гледна точка нова и недостатъчно изследвана е проблематиката на докторантския труд. Това дава както предимство за докторантката, така и отговорност тя да постави жалоните ако не на световните, то поне на българските изследователски анализи. А защо не и на световните?

Всяка нация носи специфичните творчески белези, обусловени както от географските дадености, така и от творческия потенциал на нацията. А българският творчески потенциал е огромен, факт, в който сме се убеждавали многократно. В посока на академичните познати ни класически прийоми на балетното изкуство имаме световни постижения, което ни дава самочувствието да продължим в новото, актуалното, съвременното. Илиана Петрова Саласар прави точно това.

Как докторантката защитава тези изходни позиции на движението в неговите терапевтични функции, дефинирано като **танц-терапия**? Бих казал – безпрекословно аналитично и изследователски научно. Излишно е да подчертаваме огромния положен труд, защото това е видно. Научно-изследователският обем надхвърля необходимото.

Ориентирането на танц-терапията в различните ѝ разновидности в условията на съвременното общество и поставянето му в рамките на това изследване е един неоспорим успех за докторантката. Този изключителен и фундаментален труд, разкриващ теоретичните постановки в изследването и в реализирането на танц-терапия е основа и отправна точка към следващото стъпало в овладяване на високите академични изисквания.

Докторантката **методически** анализира и изследва своите постановки и условия.

1. Защото тя пише, че съществуващото психофизическо обновление, притежаващо съставните елементи, носи своите неопровержими функции във различните изследователски посоки.

2. Защото основната цел, обектът на изследването са добре формулирани.

3. Защото ясно е дефиниран акцентът в отделните компоненти, очертаващи научната обосновка и анализ.

При този начин на съчетание на различните методи на изследване: историческия, индуктивния, сравнителния, аналитичния и интердисциплинарния

изследователски методи резултатът не може да бъде по-различен от **отличен**.

Аргументи:

1. Експозето следва логичното развитие при синтезирането на информацията,
2. Експозето е и фундамент за анализ и интерпретация на случващите се събития.

3. Историческият план на експозето в своето тълкуване на темата за танца като **форма на лечение** през античността с хореографско-композиционните похвати и психосоматично въздействие на ритуалния танц е направено задълбочено и аналитично.

4. Темата за танца като фактор за наличие на **хармоничен и високо организиран живот**, както и другите взаимовръзки, са разгледани научно и концептуално.

Не на последно място е обърнато внимание върху съществуването на триединството – тяло, психика и дух – свързаната система, която предопределя изобщо съществуването на танца като такъв. А идеята за танца като терапия е ясно очертана и обоснована и се явява като предпоставка за танц - терапията на ХХІ век.

Богатството от примери за творците в тази област допълва палитрата на научното изследване с конкретните образци, които обрисуват картината на развитие на танц-терапията и които очертават фундамента на изследването.

Неизбежно за съвременната действителност докторантката стига и до **интердисциплинарните аспекти** на танц-терапията и връзката ѝ с медицинския аспект като многопосочен и формообразуващ.

Във всички духовни култури присъствието на **музиката** малко или много се усеща като своего рода подтекст към реализиране на движение. Специфичните особености, предопределени от ладовото разнообразие и интонационните особености на географския регион, е основополагащо условие към реализирането на танцовата култура. Естествено е музиката в този смисъл да участва и в изследването на връзката ѝ с танц-терапията. Разбира се бих казал задължително тя е залегнала и се явява като неразделно цяло с танц-терапията. Фантазията на движението, съчетано с жанровия и стилев характер на музикалната изява, прави танц-терапията неразривно свързана и с природата на музиката.

Макар и сравнително рядко думата **музика** да се среща в докторантурата, тя витае в подтекста за изложението. Но тя се усеща и в подтекста на медитативното въздействие от една страна и като реален компонент – от друга. В изследването и в цялостния анализ тя върви паралелно с подтекстовото осъзнаване при анализа на смисъла на танц-терапията. Като че ли ще е непълноценно, ако поне в същността на танц-терапията не участва хармонията на Вселената, изразена с музика.

Всеки раличен музикален интервал лекува по определен начин и в това си качество музиката е неразделна част от терапията. Във връзка с това Илиана Петрова Саласар изказва мнението, че „при танцовото изкуство основният информационен инструмент това е тялото и танца - ритмопластичното телодвижение на човека” и от голямо значение е „музикотерапията чрез звукоотделянето, звукоизвличането и звуковото възприятие”.

Асоциативното възприятие на думата **танц** е свързано с представата за присъствие на музика. От друга страна – в рамките на известния афоризъм, че „най-хубавата музика е **паузата**“, т.е. **тишината**, може да си зададем въпроса: Значи ли това, че в танц-терапията не трябва да присъства музика или поне звук? Или приоритет има тишината?

В дисертацията се прокрадва едно музикално ручейче, а защо не това ручейче да се превърне в пълноводна река. Музиката със своите основни компоненти - мелодия,

хармония, ритъм носи и свободата на движението и възможността това движение да се осмисли и мотивира. Използвайки сравнението с пълноводната река - водата, като една от категориите огън, земя, въздух и вода може да продължим с природните стихии. А няма танцът не е стихия - емоция на движението? И тя трябва ли да присъства в танц-терапията?

Ако продължим с природните сравнения, моето мнение е, че темата на изследването на Илиана Петрова Саласар е като една гъста и уникално зелена гора, в която всеки може да се загуби. За радост тя е ограничила своето изследване в също не малките граници на Европа.

Основната цел на научния труд е постигната. Ясно е изследвано възраждането на танца като средство за психофизическо въздействие и терапия и в това си качество развито от европейските хореографи и творци от ХХ век. Фундаментално са проучени композиционните подходи за танцова импровизация и хореографски структури. Доказана е тезата, че „те съпоставят експресивното (емоционалното) и смисловото (мисловното) построение на танцовите елементи като определящ фактор за изграждане и употреба на танца като терапевтичен способ”.

Докторантката анализира взаимовръзката *танц - хореография – терапия* в съответствие със спецификата на танцовото изкуство. Това е изключително необходимо с оглед важността за изясняване на нововъведените от нея понятия като: *танц-терапия, танцово-двигателна терапия, танцова медицина, терапевтична хореография*. По този начин тя прави успешен опит за изграждане на нов терминологичен апарат.

Като надграждаща се система за набиране и синтез на информационни източници по проблема тя използва система от методи, които служат и като „фундамент за анализ и интерпретация на събитията в тяхната взаимовръзка с други научни направления и историко-теоретични постановки, които пряко рефлектират върху възприемането и практикуването на танца като терапевтично средство и интердисциплинарното му приложение през ХХІ век.” Това дава една пълна и ясна в своята концептуалност картина, която точно и еднозначно дефинира етапите на развитие и приложение през годините. Перфектно са дадени условията за развитие в европейското пространство в смисъла на *танц-терапията* като продукт на танцовото изкуство.

През призмата на хореографското изкуство докторантурата предоставя изчерпателна информация за няколко поколения европейски хореографи и творци, допринесли за възраждането на танца като терапия. Докторантката ясно очертава двата основни хореографско-композиционни похвати в танц-терапията и в методологията на европейските хореографи, като извежда и коментира употребата на основните хореографски методи, които се явяват важна предпоставка за разгръщане на хореографските познания в сферата на приложението на танца като терапия.

Богатството на литературни източници и умелото им цитиране в контекста на проблематиката допълват този великолепен труд, характеризирайки го, доколкото ми е известно, като първопроходник на темата в България.

Приносителите в докторантския труд дават ясната представа за огромния положен труд. Приноси, които ярко да показват и ползата от този невероятен изследвателски труд. Изброяването само на някои от тях дава пълната картина на изследването. Те дават и направленията за бъдещи изследвания, които неминуемо трябва да продължат, защото темата за танц-терапия тепърва ще предстои да се развива.

Ще си позволя да цитирам някои от приносите, които правят впечатление и обрисуват цялостно картината на формирането и прилагането на европейски модел за танц-терапия – разгледан от позицията на хореографското изкуство.

1. Изясняват се основни изисквания към професията танцов терапевт, базирани на европейските *професионално-квалификационни стандарти* и на европейски първообрази в професията – хореографите.

2. Извеждат се различията във възприемането и практикуването на *танц-терапията* при хореографи и при други специалисти.

3. Прави се опит за изграждане на информационен мост между европейския и американския *танцово-терапевтичен модел*.

4. Посочват се начините и областите на приложение на *танц-терапията* в научни, образователни, извънкласни и здравни форми и начините, по които се свързва с психологията, психотерапията, арт-терапията, двигателната терапия, кинезитерапията, социални и медицински науки, ориентирани към психосоматичните взаимовръзки и терапия.

5. Анализира се *паневритмията* като терапевтичен хореографски конструкт като се посочва и българското участие в развитието на танца като средство за терапия;

6. Предлага се информация за съвременни оздравителни танцови практики в България.

Този труд дава интердисциплинарна насоченост за изследване на връзката между арт-терапия, психология, психиатрия, психотерапия, медицина, биомедицина, антропология, невронауки, биомеханика. Това е едно изключително задълбочено и интересно изследване за ЕВРОПЕЙСКИ ХОРЕОГРАФИ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ ТАНЦ-ТЕРАПИЯТА И ПРИЛОЖЕНИЕТО Й ПРЕЗ XX и XXI век. Една тема актуална, с огромен научен потенциал и бъдеще. Илиана Петрова Саласар очертава контурите на това бъдеще с изключителните анализи и изводи, които носят тежестта на сериозно научно изследване.

Почти неизследваната област, както в европейската практика, така и в българската наука оформя едно ново актуално научно направление, за чието основополагане за България ще има дан Илиана Петрова Саласар. Тук трябва да подчертаем и съвместната работа и научното ръководство с нейния научен ръководител проф.д.изк. Анелия Янева.

Аргументирайки се с горепосочените от мен изводи относно направеното в докторантския труд и заключавайки, че докторантката изцяло отговаря на необходимите изисквания, предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Илиана Петрова Саласар образователната и научна степен **доктор** по специалността Музико-знание и музикално изкуство, професионално направление 8.3.Музи-кално и танцово изкуство.

София, 07.07.2020 г.

/проф.д-р Симо Лазаров/